

SCHRIFTUITLEG en VERKONDIGING

Lieve mensen van God, Niet lang na de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 van de christelijke jaartelling moet het evangelie van Marcus zijn ontstaan. Verhalen en levenslessen voor Jezusvolgers op de puinhopen. Terwijl mensen de slachtingen en massagraven nog op het netvlies hebben, vertelt Marcus het verhaal van een leeg graf. Te midden van alle angst en verslagenheid is dit een verhaal van hoop. Niet triomfalistisch, maar toch: een verhaal van hoop op toekomst. Dat die er is. Dat niet de sterkste het laatste woord heeft. Niet de keizer van Rome, niet de president van hier of daar, niet de ceo van deze of die internationale onderneming. Maar liefde. En recht. Voor de minsten allermeest. Voor de mengelmoes aan meelopers en buitenstaanders evenzeer. Die hoop dus. En die toekomst.

En wanneer de gemeenschap voor wie Marcus zijn evangelie schrijft, wanneer wij dus de hoop op die toekomst willen vasthouden en willen volhouden, dan moeten we blijven leren. Leren is onderweg zijn, onderweg zijn is leren.

Vandaag bevinden we ons ook weer op die weg: op de weg door de woestijn, op de weg naar Jeruzalem.

Eerst maar eens die woestijn. Want de woestijn is de grote leerschool van het Joodse volk. En Numeri is bij uitstek het boek van de woestijn, dat in het Hebreeuws gewoon *BeMiDBaR* heet: in de woestijn.

Het volk is onderweg in de woestijn. Een samenraapsel aan volk (*asafsoef*) is met Israël mee Egypte uitgetrokken en die mengelmoes trekt nog altijd met het volk mee. En onderweg hebben zich daar weer anderen bij aangesloten.

Maar uitgerekend dat vreemde zootje ongeregeld begint nu te morren. Ze missen het vlees uit Egypte – en de vis, en de komkommers, en watermeloenen.... En ze steken de Israëlieten aan, totdat het gehele volk mort. De mensen zijn het manna zat, altijd maar dat manna. *We drogen uit, Mozes! We zien nooit iets anders dan enkel dat manna!*

En Mozes hoort hoe al die families voor hun tenten zitten te klagen, hij kan het bijna niet meer verdragen. En als dan ook nog God zich boos maakt over het volk, dan is voor Mozes de maat vol. De last van dit leiderschap, de last van dit volk wil en kan hij niet meer alleen dragen. *Als u mij dit werkelijk wilt aandoen, doodt me dan maar meteen*, zegt hij tegen God. Maar God laat zich ompraten, laat zich bekeren.

Wat volgt is een Pinksteren *avant la lettre*. De EEUWIGE daalt af van de berg en deelt een deel van de RUACH, van de Geest die op Mozes rust, uit aan de 70 oudsten die Mozes uit het volk heeft gekozen. Zodra ze de geest krijgen, beginnen ze meteen te profeteren. Als een tegenstem het gemopper, zodat het perspectief

open blijft. Het gemopper wil terug naar de zogenaamde zekerheden in angstland Egypte, de profetie wil vooruit naar het beloofde land.

En dan zijn er opeens die twee mannen, Eldad en Medad – *Gods lieveling* en *Liefde* betekenen hun namen. Ook zij krijgen opeens de Geest en slaan aan het profeteren. Jozua wil dat ze ermee ophouden, ze horen er immers niet bij.

Maar Mozes eigent zich de zeggenschap over de profetie niet toe. Hij doorstaat de proef van jaloezie. Hij bewijst hier dat het hem niet om zijn eigen positie gaat, maar dat hij werkelijk het belang van het volk wil dienen. *Maakt het je jaloers, Jozua? Legde de Levende zijn geest maar op het gehele volk! Kreeg iedereen maar de geest!*

Jozua wil Gods Geest binden aan Mozes en via Mozes ook aan zichzelf. Hij vergeet dat Gods Geest waait waarheen Zij wil. Gods Geest waait over de zeventig, waait naar Eldad en Medad. Voorlopig is nog niet het hele volk aan het profeteren, maar het gemor klinkt ook niet meer. Nog niet het hele volk profeteert. Maar er steekt wel een *ruach*, een wind op die over het hele volk wel niet Gods geest uitstort, maar dan toch kwakkels. Vlees komt aanwaaien, voldoende vlees voor het hele volk inclusief alle mopperende mengelmoes aan volk dat met Israël meetrekt.

In de woestijn leren we dat het niet aan ons is om te antwoorden op de vraag wie er nu bij het volk hoort en wie niet. In de woestijn leren we ook dat de geest van God niet kan worden toegeëigend: niet door de *inner circle* van leiders en oudsten en ook niet voor de *inner circle* van het volk. Wee ons als we die Geest willen binden, vastleggen, institutionaliseren of op welke andere manier dan ook willen inkaderen.

De synagoge viert vandaag de laatste dag van *Soekot*, het *Loofhuttenfeest*. Juist als de oogst binnen is, mag de weg door de woestijn niet worden vergeten. Vanouds worden vreemdelingen genodigd in de loofhut om mee te vieren: een mengelmoes van volk, net als in de woestijn.

Een feest in de *soekah*, in de hut – zeven dagen en nachten onder de blote hemel – want er zijn strikte voorschriften voor het bouwen van de hut, die niet af mag zijn en waarvan het dak niet goed mag dekken zodat de sterren zichtbaar zijn. Een feest van blootstelling aan de vreemdeling die met je meetrekt en die in je land woont, want je was zelf vreemdeling in een vreemd land. Een feest waarop je afziet van luxe en waarop je deelt in bezit, omdat luxe en bezit waardeloos zijn in een samenleving waar geen *sjalom* heerst, geen vrede.

Zou een mens – zou ik, zouden wij niet elk bij wijze van spreken een hut, een *soekah* kunnen zijn? Een schamele hut als symbool van ons broze bestaan, waarin we de ander nodigen om te delen in vreugde en verdriet, in overvloed en armoede?

Zou die *soekah* niet een beeld kunnen zijn van ons leven als mensen van de weg? Zouden we onze kerk niet ook als een *soekah* kunnen zien, een krakkemikkig bouwsel waarin we leren om kwetsbaar en onderweg te zijn in plaats van gearriveerd en gesetteld? Een hut die uitnodigt tot verzoening onderling, tot samen eten en vrolijk zijn, tot het verbinden van gemeenschappen en tot het gedenken dat de wereld een huis is voor de mengelmoes van mensen?

Marcus vertelt van de weg die Jezus gaat, op weg naar Jeruzalem, op weg naar zijn overlevering. Meermalen vertelt Jezus aan zijn vrienden, dat hij overgeleverd zal worden en ter dood gebracht. En dat hij na drie dagen zal opstaan. Het wil maar niet tot de leerlingen doordringen. Zij hebben het over wie onder hen de grootste is, de belangrijkste, de beste.

En Jezus zegt: *als iemand de eerste wil zijn, reken er dan maar op dat die de laatste blijkt, de dienaar, de minste van alle anderen.* En Jezus zet een kind in het midden van de kring en zegt: *wie zo'n kind ontvangt in mijn naam, die ontvangt mij.*

Johannes maakt vervolgens een behendig bruggetje. *'Over "in mijn naam" gesproken',* zegt hij, *'wij hebben iemand gezien die niet van ons is, maar die toch "in jouw naam" bezig is demonen uit te drijven. Wij zijn er maar snel tussen gesprongen, want zo'n exorcist – die hoort natuurlijk niet bij ons....'*

De leerlingen maken het wel erg bont. Eerder waren ze er nota bene zelf niet in geslaagd een kwelgeest uit te drijven bij een jongen met epilepsie. En nu sluiten ze uit jaloezie de rijen. Waren ze eerst onderling bezig om zichzelf groter te maken ten koste van de ander, nu wordt de kring een gelid en worden de gelederen gesloten. Zo keert de kift zich naar buiten. Maar Jezus wil geen kliek. Jezus wil volgelingen die leren wat het is om zichzelf prijs te geven, zichzelf over te leveren.

Wat in Marcus volgt, zijn harde en scherpe woorden. We lezen ze in de kerk als vanouds op de zondagen van de herfst, wanneer de oogst binnen is. We gedenken dan als het ware het oordeel over de oogst van ons leven. En dan gaat het over kaf dat van koren gescheiden moet worden, om zout dat zijn smaak niet verliezen mag zodat het hele leven grauw en smakeloos wordt.

God oordeelt niet om te verdelgen, maar om te behouden. God oordeelt om kwijt te raken wat kapot maakt en om te bewaren wat bewaard moet worden. Dat

mogen we nooit vergeten als we dergelijke teksten lezen: oordeelsteksten gaan over het behoud van het kwetsbare en kostbare.

De kostbaarheid is altijd kwetsbaar. Dat hoort bij de weg van Jezus, met de weg van de graankorrel die sterft en vrucht draagt. Daarom zet Jezus een kind in het midden als zijn leerlingen met elkaar bakkeleien over wie de belangrijkste is. Mozes en Marcus leren ons vandaag dat het niet bij de weg van God hoort om onderscheid te maken tussen zij en wij, tussen insiders en outsiders. Vóór je het weet denken we zelf zo.

Er zijn veel systeempjes en systemen waarmee wij onze identiteit opkrikken en versterken. Geld, status, ons huis, onze positie, onze opleiding, onze aardige kinderen, de mooie reizen die we hebben gemaakt of de mooie kleren die we dragen.

Wat we echter nodig hebben is oog voor dat wat onooglijk is, klein en kwetsbaar, dat wat rammelt en faalt en er maar al te gauw buiten valt. Oog voor waar ons leven niet meer werkt, oog voor mensen die vastlopen en buitengesloten worden.

Alleen dan kunnen we ooit ontdekken dat onze identiteit gegéven is, geborgen in God die ons bij onze ware naam kent. Dat er niets is waarvoor we de gelederen hoeven te sluiten. Misschien dringt het dan tot ons door dat alles in het leven gegeven én verloren wordt, en dat de dood ons niet bedreigt maar ons uitzuivert tot werkelijk mens zijn.

Het vuur van het leven, de worm die knaagt aan de poten van onze luie stoel en aan de fundamenten van onze mooie kerk, de werkelijkheid dat wij ooit zullen sterven en wat blijft er dan van ons over behalve wie wij werkelijk zijn?

Als we dat beseft, dat vuur toelaten, dat ons loutert en pittig maakt, dat ons smaak geeft, bederf tegengaat en vrede sticht. Als we dat vuur toelaten, dan kunnen we ónderscheiden in plaats van scheiden. Dan kun je alles kwijt raken en toch niets verliezen.

Misschien is dit levende en brandende geloof enkel maar een kleine kern verpakt in veel vriendelijk en esthetisch religieus gevoel. Misschien is het enkel een mosterdzaadje. Maar als je dat begraaft in je diepste zielegrond, dan kan er een boom uitgroeien waar de vogels van de hemel in kunnen nestelen.

Misschien is dit diepe vertrouwen in ons zo klein en kwetsbaar als een pasgeboren kind. Voedt het, verzorg het, bescherm het, houdt het in de gaten maar perk het niet in. Wanneer we dit kind leren zijn mond te houden, wanneer we dit kind de mond snoeren, verdrinken we in de zee van het leven. Dan is het alsof we een molensteen om onze hals hebben. Dit kind dat zo lijkt op dat ene Kind van Maria, het is onze redding - en die van de wereld. Amen.